

RIKSADVOKATEN

Politiets Sikkerhetstjeneste
Samtlige politimestere
Samtlige statsadvokatembeter
Politidirektoratet
Sjef Kripos

DERES REF.:
18/07410

VÅR REF.:
2018/01185-004 TNY/ggr
443.4

DATO:
29. mai 2019

SENTRALISERT ETTERFORSKINGSANSVAR FOR LOVBRUDD RETTET MOT SENTRALSTYREMEDLEMMER I DE POLITISKE UNGDOMSPARTIER

Riksadvokaten ga i brev 3. oktober 2018 til Politiets sikkerhetstjeneste, Kripos og Oslo politidistrikt oppdrag om å analysere situasjonen hva gjelder ulike hatefulle ytringer rettet mot blant annet politikere og myndighetspersoner. Saksfeltet er viet betydelig plass i årets mål og prioriteringsrundskriv, og riksadvokaten omerindrer de pålegg som der gis. Flere saker som med stor offentlig oppmerksomhet fra den siste tiden underbygger hvor viktig det er at prioriteringen følges opp i praksis.

PST har ved brev 7. februar d.å. på vegne av arbeidsgruppen oversendt en felles rapport. Denne tar utgangspunkt i ytringer eller handlinger som direkte eller indirekte er knyttet til den politiske aktiviteten i perioden 20. oktober 2017 til 20. oktober 2018 og som omfatter straffebestemmelser om krenkende atferd, hatefulle ytringer, trusler og angrep på statsorganers virksomhet. Det vises til rapporten som vedlegges, om utvalg, metode og feilkilder.

Rapporten omhandler flere tiltak som ligger utenfor riksadvokatens direkte ansvarsområde, men det knyttes likevel merknader til enkelte av disse. I tiltak 1 foreslås at PST gis ansvar for et sentralisert analyse- og veiledningsansvar blant annet for monitoring av utviklingen over tid, og i tiltak 2 at det opprettes en lokal koordinator i distriktene som kan være et bindeledd mot en slik analyseenhet.

I tiltak 3 heter det at påtalemyndigheten bør tilstrebe en mer "*samstemt irettføring*" med utarbeidelse av felles retningslinjer, herunder med uttalelser om straffenivå.

Til tiltak 1 og 2 bemerkes at om PST skal gis et slikt analyse- og veiledningsansvar må dette oppdraget gis av departementet. I ovennevnte mål og prioriteringsrundskriv fremgår på side 6 at Hatkriminalgruppen ved Oslo politidistrikt eventuelt kan konsulteres på saksfeltet,

hvilket foreløpig kan dekke et visst veiledningsbehov. Om det skal innføres en koordinator i hvert politidistrikt må Politidirektoratet avgjøre. Riksadvokaten bemerker for ordens skyld at Politidirektoratet i samarbeid med Riksadvokatembetet allerede er i gang med å utarbeide en veileder for håndtering av politisk ekstremisme i det offentlige rom.

PST har i sitt oversendelsesbrev 7. februar d.å. antydnet to mulige løsninger for å bidra til en mer "samstemt iretteføring", nemlig sentralisert etterforskning mot myndighetspersoner uavhengig av om forholdes subsumeres under straffeloven § 115, eller slik etterforskning av lovbrudd rettet mot sentralstyremedlemmer i ungdomspartiene.

Mange hatefulle ytringer rettes åpenbart i dag mot ungdomspolitikere. Å forebygge denne utviklingen er meget viktig – også for vårt demokrati. Dersom unge politikere trer ut av politikken på grunn av trusler, hets og hatefulle ytringer på grunn av deres politiske virke er det en utvikling samfunnet som sådant ikke kan ta lett på. I den ovennevnte felles rapporten angis at ytringer kan utgjøre et demokratisk problem, blant annet på grunn av:

- At omfanget er relativt stort
- At politikere og ungdomspolitikere vurderer å slutte
- Det voldspregede og grove innholdet i flere av ytringene
- At ytringene kan bidra til å legitimere en retorikk som gjør at folk vegrer seg for å gå inn i en politisk karriere
- At sakene per i dag ikke ser ut til å bli prioritert
- At sakene håndteres ulikt, noe som påvirker politiets evne til å begrense problemet
- At det kan være en sammenheng mellom ytringer og tilbøyelighet til å utøve fysisk vold
- At grovheten og mengden av uttalelser også kan påvirke de passive observatørene. I denne ukjente mengden mennesker kan det være personer som blir påvirket til å utføre fysiske handlinger.

Iaktatt etterforskningskapasiteten til PST og viktigheten av ovennevnte er det riksadvokatens oppfatning at en sentralisert etterforskning av lovbrudd rettet mot sentralstyremedlemmer i de politiske ungdomspartiene fremstår som en hensiktsmessig avgrensning i første omgang. Det antas at flere saker på dette sakfeltet også kan bidra til erfaring som kan benyttes ved hatefulle ytringer og trusler rettet mot andre. Saker som bringes inn for domstolene vil kunne ha en allmennpreventiv effekt og gi avklaringer av straffenivået. Sammen med økt oppmerksomhet mot sakfeltet i politidistriktene vil dette forhåpentligvis kunne bidra til et annet ytringsklima.

En finner ikke grunn til å avgrense sakstilfanget til PST ut fra hvilket straffebed som synes overtrådt, men heller avgrense sentraliseringen til saker hvor sentralstyremedlemmer i ungdomspartiene blir utsatt for lovbrudd som blant annet vold, trusler, hets, skadeverk eller hatefulle ytringer *på grunn av sitt politiske virke*.

I medhold av straffeprosessloven § 59 annet ledd beslutter riksadvokaten at PST, med virkning fra juni 2019, skal etterforske, påtaleavgjøre og iretteføre straffbare handlinger i hele landet begått mot sentralstyremedlemmer i de politiske ungdomspartiene og som har sin bakgrunn i deres politiske virke.

Det nasjonale statsadvokatembetet skal være ansvarlig på statsadvokatnivå.

Politidistriktene må være oppmerksomme på ovennevnte ved mottak og koding av sakene, og orientere PST, slik at sakene kan overføres dit.

Dersom det oppstår grensetilfeller der politidistriktene eller PST ser at det er saker eller saksforhold – særlig rettet mot politikere – som naturlig burde omfattes av ovennevnte sentraliserte etterforsking, må Riksadvokatembetet konsulteres for eventuell beslutning om overføring.

Riksadvokaten legger ellers til grunn at PST sammen med representanter fra Kripos og Oslo politidistrikt gir relevant informasjon til støtteapparatene til de politiske ungdomspartiene.

For ordens skyld tillegges at dette initiativ ikke på noen måte skal begrense den yringsfriheten vi alle understreker som viktig og avgjørende i et demokratisk samfunn. Sentralisering knyttes til klare straffbare forhold.

Riksadvokaten ber om å bli holdt orientert om arbeidet.

Tor-Aksel Busch

Terje Nybøe
førstestatsadvokat

Vedlegg